

DẪN LIỆU BỔ SUNG THÀNH PHẦN LOÀI CÁ Ở SÔNG GIANH, TỈNH QUẢNG BÌNH

**MAI THỊ THANH PHƯƠNG,
NGUYỄN VĂN GIANG, HOÀNG XUÂN QUANG**
Trường Đại học Vinh

NGUYỄN HỮU DỰC
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Quảng Bình có hệ thống sông ngòi với mật độ khá dày 0,8 - 1,1 km/km², có 5 con sông chính là sông Nhật Lệ, sông Dinh, sông Lý Hoà, sông Gianh và sông Roòn. Sông Gianh chảy trên địa phận tỉnh Quảng Bình, bắt nguồn từ khu vực ven núi Cô Pi cao 2.017m thuộc dãy Trường Sơn, chảy qua địa phận các huyện Minh Hoá, Tuyên Hoá, Quảng Trạch. Ngoài ra còn có chi lưu sông Con lắt nguồn ở xã Thượng Trạch, huyện Bố Trạch và chảy qua động Phong Nha - Kẻ Bàng. Sông Con gặp nhau với sông Gianh và đổ ra biển Đông ở Cửa Gianh.

Cho đến nay đã có một số công trình nghiên cứu về cá ở Quảng Bình (Nguyễn Thái Tự và *cs.*, 1999; Ngô Sỹ Vân và *cs.*, 2003; Trần Đức Hậu, 2003, 2006; Tạ Thị Thủy, 2006). Riêng ở sông Gianh, nghiên cứu của Nguyễn Thái Tự và *cs.* đã ghi nhận 72 loài thuộc 23 họ, 11 bộ. Tuy nhiên các điểm nghiên cứu chủ yếu ở chi lưu sông Con thuộc khu vực Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng và một số điểm thuộc huyện Minh Hoá. Các nghiên cứu ở sông Gianh còn chưa nhiều. Bài này dẫn ra các dẫn liệu bổ sung về thành phần loài cá ở sông Gianh dựa trên các nghiên cứu được thực hiện từ năm 2008 đến 2010.

I. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Các đợt thu mẫu được tiến hành từ tháng 10/2008 - 12/2010 tại các huyện Bố Trạch, Quảng Trạch, Tuyên Hóa và Minh Hóa, tỉnh Quảng Bình. Mẫu cá được thu trực tiếp tại các điểm nghiên cứu bằng cách theo ngư dân đánh bắt bằng chài, lưới, đò, lừ, câu, đăng, rờ. Ngoài ra, một số mẫu được thu mua lại từ ngư dân và ở các chợ tại địa điểm nghiên cứu. Tổng số gồm 874 mẫu cá được bảo quản trong cồn 75° và lưu giữ tại Phòng Thí nghiệm Động vật, Khoa Sinh học, Trường Đại học Vinh.

Phân tích đặc điểm hình thái cá theo [7]. Định loại các loài cá dựa vào các tài liệu [2, 3, 4, 5, 10], Nguyễn Nhật Thi (2000), Kottelat (2001, 2006), Yue Peiqi *et al.* (2000). Trình tự sắp xếp các loài theo hệ thống phân loại trong [1] và các tài liệu khác.

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Thành phần loài cá sông Gianh

Kết quả nghiên cứu đã xác định được ở sông Gianh có 123 loài cá thuộc 94 giống, 49 họ và 12 bộ (Bảng 1). Đối chiếu với các nghiên cứu cá trước đây ở Bắc Trung Bộ (Mai Đình Yên, 1978; Nguyễn Thái Tự, Nguyễn Hữu Dực, Lê Viết Thắng, Nguyễn Xuân Khoa, 1999; Nguyễn Văn Hào, 2005), kết quả nghiên cứu bổ sung cho danh lục cá Bắc Trung Bộ 21 loài.

Thành phần loài cá sông Gianh

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố							
			1	2	3	4	5	6	7	8
I	Osteoglossiformes	Bộ Cá thát lát								
(1)	Notopteridae	Họ Cá thát lát								
1.	<i>Notopterus notopterus</i> (Pallas, 1769)	Cá thát lát				+	+	+	+	
II	Anguilliformes	Bộ Cá chình								
(2)	Anguillidae	Họ Cá chình								
2.	<i>Anguilla marmorata</i> Quoy & Gaimard, 1824	Cá chình hoa						+	+	
(3)	Ophichthidae	Họ Cá chình rắn								
	Myrophinae	Phân họ Cá nhệch								
3.	<i>Muraenichthys malabonensis</i> Herre, 1923	Cá nhệch răng một hàng								+
	Ophichthinae	Phân họ Cá chình rắn								
4.	<i>Pisodonophis cancrivorus</i> Richardson, 1884	Cá nhệch ăn cua								+
III	Clupeiformes	Bộ Cá trích								
(4)	Clupeidae	Họ Cá trích								
	Dorosomatinae	Phân họ Cá mòi								
5.	<i>Nematolosa nasus</i> (Bloch, 1795)	Cá mòi mõm tròn								+
6.	<i>Konosirus punctatus</i> (Schlegel, 1846)	Cá mòi cờ chấm								+
(5)	Engraulidae	Họ Cá trổng								
	Engraulinae	Phân họ Cá trổng								
7.	<i>Stolephorus tri</i> (Bleeker, 1852)	Cá cơm sông tri *								+
IV	Cypriniformes	Bộ Cá chép								
(6)	Cyprinidae	Họ Cá chép								
	Danioninae	Phân họ Cá lòng tong								
8.	<i>Nicholsicypris dorsohorizontalis</i> Nguyen & Doan, 1969	Cá dầm suối lưng thẳng		+		+				
9.	<i>Danio regina</i> Fowler, 1934	Cá xâm hoa *				+		+		
10.	<i>Opsariichthys bidens</i> Gunther, 1873	Cá cháo thường	+	+		+		+		
11.	<i>Rasbora steineri</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá mại sọc		+	+	+		+		
	Leuciscinae	Phân họ Cá trắm								
12.	<i>Mylopharyngodon piceus</i> (Richardson, 1846)	Cá trắm đen	+	+	+	+	+	+	+	
13.	<i>Ctenopharyngodon idellus</i> (Cuv. & Val., 1844)	Cá trắm cỏ	+	+	+	+	+	+	+	
14.	<i>Squaliobarbus curriculus</i> (Richardson, 1846)	Cá chày mắt đỏ						+		
	Cultrinae	Phân họ Cá mương								
15.	<i>Hemiculter leucisculus</i> (Basilewsky, 1855)	Cá mương xanh						+	+	
16.	<i>Hemiculter</i> sp.							+		
17.	<i>Pseudohemiculter dispar</i> (Peters, 1880)	Cá dầu sông mỏng	+			+	+	+		
18.	<i>Culter recurvirostris</i> Sauvage, 1884	Cá ngỗng gù			+			+		

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố									
			1	2	3	4	5	6	7	8		
	Hypophthalmichthyinae	Phân họ Cá mè										
19.	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Cuv. & Val., 1844)	Cá mè trắng trung quốc	+	+	+	+	+	+	+	+		
20.	<i>Aristichthys nobilis</i> (Richardson, 1844)	Cá mè hoa	+	+	+	+	+	+	+	+		
	Gobioninae	Phân họ Cá đực										
21.	<i>Hemibarbus medius</i> Yue, 1995	Cá đực ngô		+		+			+			
22.	<i>Hemibarbus umbrifer</i> (Lin, 1931)	Cá đực ó lạng sơn	+		+			+	+			
23.	<i>Sarcocheilichthys nigripinnis</i> (Gunther, 1873)	Cá nhỏ châu	+	+		+			+			
24.	<i>Squalidus chankaensis</i> Dybowski, 1827	Cá đực trắng dày		+	+							
25.	<i>Microphysogobio labeoides</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá đực đánh chám râu	+		+			+	+			
26.	<i>Microphysogobio kachekensis</i> (Oshima, 1926)	Cá đực đánh chám hải nam	+			+		+	+			
	Acheilognathinae	Phân họ Cá thè be										
27.	<i>Acheilognathus barbatulus</i> Gunther, 1873	Cá thè be râu	+		+	+			+			
28.	<i>Acheilognathus tonkinensis</i> (Vaillant, 1892)	Cá thè be thường	+									
29.	<i>Rhodeus ocellatus</i> (Kner, 1867)	Cá bướm chám	+	+					+			
30.	<i>Rhodeus vietnamensis</i> Mai, 1978	Cá bướm giá	+		+	+	+					
	Barbinae	Phân họ Cá bông										
31.	<i>Neolissochilus benasi</i> (Pellegrin & Chevey, 1936)	Cá rai						+				
32.	<i>Paraspinibarbus macracanthus</i> (Pellegrin & Chevey, 1936)	Cá cây			+	+			+			
33.	<i>Spinibarbus hollandi</i> Oshima, 1919	Cá chày đất		+		+			+			
34.	<i>Spinibarbus maensis</i> Nguyen, Duong & Tran 2007	Cá dóc				+			+			
35.	<i>Capoeta semifasolata</i> (Gunther, 1868)	Cá đồng đong	+	+	+	+	+	+	+	+		
36.	<i>Acrossocheilus annamensis</i> (Pellegrin & Chevey, 1936)	Cá trúc				+						
37.	<i>Acrossocheilus macrosquamatus</i> (Mai, 1978)	Cá chát vảy to				+			+			
38.	<i>Varicorhinus (Onychostoma) laticeps</i> Gunther, 1868	Cá sinh gai		+		+			+			
	Labeoninae	Phân họ Cá trôi										
39.	<i>Osteochilus salsburyi</i> Nichols & Pope, 1972	Cá dầm đất		+	+	+	+	+	+			
	Cyprininae	Phân họ Cá chép										
40.	<i>Carassius auratus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá diếc mắt đỏ	+	+	+	+			+			
41.	<i>Carassioides argentea</i> Nguyen, 2001	Cá nhưng bạc				+	+	+				
42.	<i>Cyprinus carpio</i> Linnaeus, 1758	Cá chép		+	+	+	+	+	+	+		
43.	<i>Cyprinus melanes</i> (Mai, 1978)	Cá dày				+			+			

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố							
			1	2	3	4	5	6	7	8
(7)	Cobitidae	Họ Cá chạch								
	Cobitinae	Phân họ Cá chạch bùn								
44.	<i>Cobitis sinensis</i> Sauvage & Dabry, 1874	Cá chạch hoa trung quốc		+	+	+			+	
45.	<i>Cobitis</i> sp.	Cá chạch hoa							+	
46.	<i>Misgurnus anguillicaudatus</i> (Cantor, 1842)	Cá chạch bùn	+	+	+	+	+	+		
(8)	Balitoridae	Họ Cá chạch vây bằng								
	Nemacheilinae	Phân họ Cá chạch suối								
47.	<i>Micronemacheilus pulcher</i> (Nichols. & Pope, 1927)	Cá Chạch cật punchơ	+	+	+	+			+	
48.	<i>Schistura aramis</i> J. Freyhof & D. V Serov, 1999	Cá Chạch suối *		+						
49.	<i>Schistura huongensis</i> J. Freyhof & D. V Serov, 1999	Cá Chạch sông hương	+			+	+			
50.	<i>Schistura carbonaria</i> J. Freyhof & D. V Serov, 1999	Cá Chạch suối *				+				
51.	<i>Schistura psittacula</i> J. Freyhof & D. V Serov, 1999	Cá Chạch suối *	+		+					
52.	<i>Schistura hingi</i> (Herre, 1934)	Cá Chạch đá chín sọc				+	+	+		
53.	<i>Schistura sunsannae</i> J. Freyhof, F. Herd-er & D. V Serov, 2000	Cá Chạch suối *				+	+	+		
54.	<i>Schistura fasciolata</i> (Nichols & Pope, 1927)	Cá Chạch suối mười sọc			+	+		+		
55.	<i>Schistura</i> sp.					+				
	Balitorinae	Phân họ Cá chạch vây bằng								
56.	<i>Balitora brucei</i> Gray, 1933	Cá vây bằng vây brucei							+	
V	Siluriformes	Bộ Cá nheo								
(9)	Bagridae	Họ Cá lăng								
57.	<i>Leiocassis yeni</i> Nguyen V.H & Nguyen H.D, 2005	Cá hau								+
58.	<i>Hemibagrus vietnamicus</i> Mai, 1978	Cá huốt	+	+	+	+				
59.	<i>Hemibagrus centralus</i> Mai, 1978	Cá lăng quảng bình	+	+		+			+	
60.	<i>Hemibagrus guttatus</i> (Lacépède, 1803)	Cá lăng chấm				+	+	+		
(10)	Siluridae	Họ Cá nheo								
61.	<i>Pterocryptis cochinchinensis</i> (Valenciennes, 1839)	Cá thèo				+	+			
(11)	Sisoridae	Họ Cá chiên								
62.	<i>Glyptothorax honghensis</i> Li, 1984	Cá chiên suối sông hồng		+					+	
(12)	Clariidae	Họ Cá trê								
63.	<i>Clarias fuscus</i> (Lacépède, 1803)	Cá trê đen	+	+	+	+	+	+	+	
(13)	Ariidae	Họ Cá úc								
64.	<i>Arius thalassinus</i> (Ruppell, 1837)	Cá úc thường								+

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố							
			1	2	3	4	5	6	7	8
(14)	Plotosidae	Họ Cá ngát								
65.	<i>Plotosus lineatus</i> (Thunberg, 1791)	Cá ngát bắc								+
VI	Batrachoidiformes	Bộ Cá cóc								
(15)	Batrachoididae	Họ Cá cóc								
66.	<i>Erosa crosa</i> (Langsdorf)	Cá mặt quỷ ác *								+
VII	Beloniformes	Bộ Cá nhái								
(16)	Belonidae	Họ Cá nhái								
67.	<i>Strongylura leiura</i> (Bleeker, 1850)	Cá nhái xanh								+
(17)	Hemiramphidae	Họ Cá lim kìm								
68.	<i>Hyporhamphus quoyi</i> (Valenciennes, 1846)	Cá kìm thân tròn						+		
VIII	Synbranchiformes	Bộ Cá mang liềm								
(18)	Synbranchidae	Họ lươn								
69.	<i>Monopterus albus</i> (Zuiew, 1793)	Lươn thường	+	+	+	+	+	+	+	
(19)	Mastacembelidae	Họ Cá chạch sông								
70.	<i>Mastacembelus armatus</i> (Lacépède, 1800)	Cá Chạch sông	+	+	+		+	+	+	
IX	Scorpaeniformes	Bộ Cá mù làn								
(20)	Platycephalidae	Họ Cá chai								
71.	<i>Platycephalus indicus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá chai						+		+
X	Perciformes	Bộ Cá vược								
(21)	Ambassidae	Họ Cá sơn								
72.	<i>Ambassis kopsi</i> Bleeker, 1858	Cá sơn kôpsô						+		+
(22)	Percichthyidae	Họ Cá rô mo								
73.	<i>Siniperca vietnamensis</i> Mai, 1978	Cá rô mo cao								+
74.	<i>Coreoperca whiteheadi</i> Boulenger, 1899	Cá rô mó	+					+		
(23)	Serranidae	Họ Cá mú								
75.	<i>Epinephelus fario</i> (Thunberg, 1792)	Cá mú sao								+
(24)	Teraponidae	Họ Cá cẵng								
76.	<i>Terapon theraps</i> (Cuvier, 1829)	Cá cẵng								+
77.	<i>Pelates quadrilineatus</i> (Bloch, 1790)	Cá cẵng răng nâu						+		
78.	<i>Pelates sexlineatus</i> (Quoy & Gaimard, 1825)	Cá cẵng răng chạc								+
(25)	Apogonidae	Họ Cá sơn biển								
79.	<i>Apogon amboinensis</i> Bleeker, 1853	Cá sơn ambôi *								+
(26)	Sillaginidae	Họ Cá đục								
80.	<i>Sillago sihama</i> (Forsskal, 1775)	Cá đục bạc								+
(27)	Carangidae	Họ Cá khế								
	Caranginae	Phân họ Cá khế								
81.	<i>Selaroides leptolepis</i> (Cuvier, 1833)	Cá chỉ vàng								+
82.	<i>Alectis indica</i> (Riippell, 1830)	Cá lao nhót *								+

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố							
			1	2	3	4	5	6	7	8
(28)	Leiognathidae	Họ Cá liệt								
83.	<i>Leiognathus equulus</i> (Forsskål, 1775)	Cá liệt lớn								+
84.	<i>Secutor ruconius</i> (Hamilton, 1822)	Cá liệt vân lung								+
(29)	Lutjanidae	Họ Cá hồng								
85.	<i>Lutjanus russellii</i> (Bleeker, 1849)	Cá hồng chấm đen								+
(30)	Gerridae	Họ Cá móm								
86.	<i>Gerres filamentosus</i> Cuvier, 1829	Cá móm gai dài								+
87.	<i>Gerreomorpha decacanthus</i> (Bleeker, 1865)	Cá móm đêca								+
(31)	Haemalidae	Họ Cá sạo								
88.	<i>Pomadasys maculatus</i> (Bloch, 1797)	Cá sạo chấm								+
89.	<i>Plectorhynchus pictus</i> (Thunberg, 1792)	Cá kềm hoa *								+
(32)	Sparidae	Họ Cá tráp								
90.	<i>Acanthopagrus latus</i> (Houttuyn, 1782)	Cá tráp vây vàng								+
(33)	Mullidae	Họ Cá phèn								
91.	<i>Upeneus tragula</i> Richardson, 1846	Cá phèn chấm đen *								+
(34)	Drepanidae	Họ Cá khiên								
92.	<i>Drepane longimana</i> (Bloch et Schneider, 1801)	Cá khiên sọc *								+
(35)	Sphyraenidae	Họ Cá nhồng								
93.	<i>Sphyraena pinguis</i> Gunther, 1874	Cá nhồng mỡ *								+
(36)	Mugilidae	Họ Cá đối								
94.	<i>Mugil anpinensis</i> Oshima, 1922	Cá đối bạc *								+
95.	<i>Mugil soiuy</i> Basilewsky, 1885	Cá đối nhồng								+
(37)	Cichlidae	Họ Cá rô phi								
96.	<i>Oreochromis niloticus</i> (Linnaeus, 1758)	Cá rô phi vằn		+		+	+	+		
(38)	Pomacentridae	Họ cá rô biển								
97.	<i>Chromis lepidolepis</i> Bleeker, 1877	Cá rô mang láng vảy nhỏ *						+		+
(39)	Odontobutididae	Họ Cá bóng đen ống tròn								
98.	<i>Sineleotris namxamensis</i> Chen & Kottelat, 2000	Cá bóng nhỏ *	+		+	+				
(40)	Eleotridae	Họ Cá bóng đen								
99.	<i>Eleotris fusca</i> (Schneider & Forster, 1801)	Cá bóng mọi						+		
100.	<i>Eleotris</i> sp.							+		
(41)	Gobiidae	Họ Cá bóng trắng								
	Tridentigerinae	Phân họ Cá bóng lụa								
101.	<i>Tridentiger trigonocephalus</i> (Gill, 1859)	Cá bóng lụa vằn								+
	Gobiinae	Phân họ Cá bóng trắng								
102.	<i>Glossogobius biocellatus</i> (Valenciennes, 1837)	Cá bóng máu mắt								+
103.	<i>Glossogobius fasciato - punctatus</i> (Richardson, 1838)	Cá bóng chấm gáy						+		+
104.	<i>Glossogobius aureus</i> Akihito & Meguro, 1975	Cá bóng cát						+		+
105.	<i>Glossogobius giuris</i> (Hamilton, 1822)	Cá bóng cát tối	+							

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên phổ thông	Phân bố							
			1	2	3	4	5	6	7	8
	Gobionellinae	Phân họ Cá bóng đá								
106.	<i>Oxyurichthys tentacularis</i> (Valenciennes, 1837)	Cá bóng vân mắt								+
107.	<i>Rhinogobius giurinus</i> (Rutter, 1897)	Cá bóng đá	+			+				
108.	<i>Rhinogobius ocellatus</i> (Fowler, 1937)	Cá bóng mắt *				+				
109.	<i>Rhinogobius brunneus</i> (Temminck & Schlegel, 1847)	Cá bóng đá khe			+	+				
110.	<i>Rhinogobius</i> sp.	Cá bóng suối				+				
111.	<i>Ctenogobius brevirostris</i> (Gunther, 1861)	Cá bóng sọc *								+
112.	<i>Papuligobius uniporus</i> Kottelat, 2001	Cá bóng papu								
(42)	Siganidae	Họ Cá đĩa								
113.	<i>Siganus fuscescens</i> (Houttuyn, 1782)	Cá đĩa tro								+
(43)	Scombridae	Họ Cá thu ngừ								
114.	<i>Scomberomorus commersoni</i> (Lacepede, 1800)	Cá thu ầu *								+
(44)	Anabantidae	Họ Cá rô đồng								
115.	<i>Anabas testudineus</i> (Bloch, 1792)	Cá rô đồng	+	+	+	+	+	+		
(45)	Belontiidae	Họ Cá sặc								
116.	<i>Macropodus opercularis</i> (Linnaeus, 1788)	Cá đuôi cờ thường			+	+	+	+		
117.	<i>Trichogaster trichopterus</i> (Pallas, 1770)	Cá sặc bướm		+	+	+	+	+		
(46)	Channidae	Họ Cá quả								
118.	<i>Channa</i> sp.	Cá trèo đồi *			+					
119.	<i>Channa striata</i> (Bloch, 1797)	Cá lóc	+	+	+	+		+		
120.	<i>Channa orientalis</i> Schneider, 1801	Cá chành đực	+	+	+	+	+	+		
XI	Pleuronectiformes	Bộ Cá bơn								
(47)	Psettodidae	Họ Cá bơn ngộ								
121.	<i>Psettodes erumei</i> (Bloch & Schneider, 1801)	Cá bơn ngộ *								+
(48)	Soleidae	Họ Cá bơn								
122.	<i>Solea ovata</i> Richardson, 1846	Cá Bơn trứng								+
XII	Tetraodontiformes	Bộ Cá nóc								
(49)	Triacanthidae	Họ Cá nóc gai								
123.	<i>Triacanthus biaculeatus</i> (Bloch, 1786)	Cá nóc ba gai								+
Tổng số			3	3	3	5	2	5	1	4
			2	2	3	2	9	5	2	4

Ghi chú: * Loài bổ sung cho khu vực Bắc Trung Bộ. Phân bố: 1. Lâm Hóa, 2. Hóa Thanh, 3. Hồng Hóa, 4. Xuân Hóa, 5. Thượng Hóa, 6. Kim Hóa, 7. Phong Hóa, 8. Thanh Trạch.

2. Sự đa dạng các taxon

Về bậc bộ: Bộ Cá vược có nhiều họ nhất với 26 họ (chiếm 53,06%); tiếp theo là bộ Cá nheo với 6 họ (12,24%); bộ Cá chép có 3 họ (6,12%); bộ Cá chình, bộ Cá trích, bộ Cá nhái, bộ Mang liềm, bộ Cá bơn mỗi bộ có 2 họ (4,08%); còn lại 4 bộ khác mỗi bộ có 1 họ (2,04%).

Về bậc họ: Họ Cá chép có nhiều giống nhất với 28 giống (chiếm 29,79%); tiếp đến họ Bống trắng có 6 giống (6,38%); họ Chạch vây bằng có 3 giống (3,19%); họ Chình rắn, họ Cá trích, họ Cá chạch, họ Cá lăng, họ rô mo, họ Cá cằng, họ Cá liệt, họ Cá móm, họ Cá sạo, họ Cá sặc mỗi họ có 2 giống (2,13%); những họ còn lại đều có 1 giống (1,06%).

Về bậc loài: Bộ Cá chép, bộ Cá vược có số loài nhiều nhất với 49 loài mỗi họ (chiếm 39,84%); bộ Cá nheo có 9 loài (7,32%); bộ Cá chình, bộ Cá trích mỗi họ có 3 loài (2,44%); tiếp đến bộ Cá nhái, bộ Cá mang liềm, bộ Cá bơn mỗi bộ có 2 loài (1,63%); còn lại bộ Cá thát lát, bộ Cá cóc, bộ Cá mù lán, bộ Cá nóc mỗi bộ có 1 loài (0,81%).

3. Đặc điểm phân bố cá sông Gianh

Phân bố theo địa phương: Số loài ghi nhận nhiều nhất ở Kim Hoá với 55 loài, tiếp đến là Xuân Hoá với 52 loài. Ở Thanh Trạch có 44 loài. Ít nhất ở Thượng Hoá với 29 loài. Có 10 loài cá phân bố ở phía Bắc và 6 loài phân bố ở phía Nam hiện có ở sông Gianh. Điều đó chứng tỏ khu hệ cá sông Gianh mang tính chất của khu hệ chuyển tiếp giữa khu hệ cá phía Bắc và khu hệ cá phía Nam. Điều này cũng phù hợp với sự phân chia các khu phân bố địa lý cá nước ngọt Việt Nam của Mai Đình Yên (1995), trong đó khu hệ cá miền Trung được xem là khu hệ phân bố chuyển tiếp.

Các loài cá ở phía Bắc có phân bố đến sông Gianh gồm: *Nicholsicypris dorsohorizontalis*, *Hemibarbus umbrifer*, *Acheilognathus barbatulus*, *Paraspinibarbus macracanthus*, *Neolissochilus benasi*, *Acrossocheilus anname*, *Balitora brucei*, *Leiocassis yeni*, *Glyptothorax honghensis* và *Siniperca vietnamensis*.

Các loài ở phía Nam có phân bố đến sông Gianh gồm: *Nematolosa nasus*, *Acrossocheilus macrosquamatus*, *Schistura huongensis*, *Schistura psittacula*, *Glossogobius aureus* và *Papuligobius uniporus*.

4. Các loài cá quý, hiếm và có giá trị bảo tồn

Trong số 123 loài cá ghi nhận có 5 loài quý, hiếm được ghi trong Sách Đỏ Việt Nam (2007) ở bậc VU (Sẽ nguy cấp) là: Cá chình hoa *Anguilla marmorata*, Cá mè mồm tròn *Nematolosa nasus*, Cá mè ở chằm *Konosirus punctatus*, Cá tấu *Acrossocheilus annamensis* và Cá lăng chằm *Hemibagrus guttatus*. Có 2 loài đặc hữu của miền Trung là Cá lăng quảng bình *Hemibagrus centralus* và Cá dày *Cyprinus melanes*.

III. KẾT LUẬN

Đã ghi nhận 123 loài cá thuộc 94 giống, 49 họ và 12 bộ cho khu hệ cá. Trong đó bộ Cá vược đa dạng nhất về họ với 29 họ, bộ Cá chép đa dạng về loài với 122 loài. Sông Gianh mang tính chất chuyển tiếp của khu hệ cá miền Trung với 10 loài cá phân bố ở phía Bắc và 6 loài phân bố ở phía Nam hiện có ở sông Gianh. Khu hệ cá sông Gianh có 5 loài quý, hiếm và có giá trị bảo tồn được ghi trong Sách Đỏ Việt Nam năm 2007; có 2 loài đặc hữu cho khu vực miền Trung là Cá lăng quảng bình *Hemibagrus centralus* và Cá dày *Cyprinus melanes*.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Eschmeyer W.N.**, 1998: Catalog of fishes, vol. 1, 2, 3. California Academy of Sciences, USA.
2. **Mai Đình Yên**, 1978: Định loại cá nước ngọt các tỉnh phía Bắc Việt Nam. NXB. KH&KT, Hà Nội.

3. **Nguyễn Văn Hảo, Ngô Sỹ Vân**, 2001: Cá nước ngọt Việt Nam, tập 1. NXB. Nông nghiệp, Hà Nội.
4. **Nguyễn Văn Hảo**, 2005: Cá nước ngọt Việt Nam, tập 2. NXB. Nông nghiệp, Hà Nội.
5. **Nguyễn Khắc Hùng**, 1991: Cá biển Việt Nam. NXB. KH&KT, Hà Nội.
6. **Nguyễn Thái Tự, Nguyễn Xuân Khoa, Lê Việt Thắng**, 1999: Hội thảo Đa dạng sinh học bắc Trường Sơn, lần thứ 2. NXB. ĐHQGHN, Hà Nội, tr. 22-23.
7. **Pravadin I.F.**, 1972: Hướng dẫn nghiên cứu cá. NXB. KH&KT, Hà Nội.
8. **Rainboth W.J.**, 1996: Fishes of the Cambodian Mekong. FAO, Rome, 256p.
9. **Vương Dĩ Khang**, 1958: Ngư loại phân loại học. NXB. Nông thôn, Hà Nội.
10. **Yiyu C. et al.**, 1998: Fauna Sinica Osteichthyes Cypriniformes II. Science Fresh Beijing China.

ADDITIONAL DATA TO SPECIES COMPOSITION OF FISHES IN GIANH RIVER, QUANG BINH PROVINCE

**MAI THI THANH PHUONG, NGUYEN VAN GIANG,
HOANG XUAN QUANG, NGUYEN HUU DUC**

SUMMARY

The fish fauna of Gianh River is quite diverse with 123 species and 94 varieties in 49 families and 12 orders. Among them, Perciformes is the most diverse with 29 families, Cypriniformes is the most diverse with 122 species. The fish fauna has 10 species of northern Vietnam distribution and 6 species of southern Vietnam distribution.

Gianh river has 5 species which are rare, precious and valuable for conservation recorded in Vietnam Red Data Book (2007); 2 species are endemic to Central Vietnam (*Hemibagrus centralus*, *Cyprinus melanes*).